

zal loslaten om te overwinnen.'

Het laatste woord links is vInceRE. Zeker is bedoeld, zoals rechts: vIncE-Re. Ik veronderstel dat deze drukfout Carpentier heeft gebracht tot de wijziging in de *Ramus Aureus* van 1604/1619. Daar leest men (links) carPE manu, sequeTur vinceRE, d.i. Petre, o Pieter (en dan rechts) Pluk hem met de hand om te overwinnen. Zo klonk het symbolum als een tot de rector zelf gerichte aansporing! Voor wat Carpentier als christen hierin heeft gehoord zie men *Hermeneus* 39 (1967/68) 176: 'De ramus gold voor hem als het overwinningssymbool in het N.T., de krans; en hij 'vertaalde': grijp ernaar, ze zal u toevallen om te overwinnen. In dit alles zal hij het uitverkoren-zijn hebben ingebouwd, geheel op het voetspoor van Vergilius trouwens: 'si te fata vocant', als het lot u roept, en 'dis geniti potuere': uit goden geboren hebben het vermocht.'

In het vignet werden in 1604 en 1619 ook de figuren links- en rechtsonder gewijzigd.

53) Deze Fries (1521-1581) publiceerde in 1570 een Latijnse vertaling van alle zeven tragedies van Sophocles en in 1581 van drie stukken van Euripides: de Phoenissae, de Hippolytus, de Andromache - een echte navolger van Erasmus! J. IJsewijn, *Theatrum Belgo-Latinum*, Meded. Kon. Acad. van Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten in België, *Academiae Analecta* jg. 43, 1981, nr. 1, p. 84/85; en in *Neophilologus* 44, 1960, 62-64 het artikel van J.C. Arens 'Antigone: Sophocles, Rataller, Van Ghistele'. Douza was uiteraard met Ratallers oeuvre bekend!

54) Damas van Blyenburch uit Dordt (1558-1616), juridisch student te Leiden 11.6.1576, heeft op zijn naam *Veneres Blyenburgicae sive Amorum Hortus*, Dordrecht 1600, liefdesgedichten.

55) Het voorwoord op de *Phrases*, Leiden 1603, gericht 'tot zijn leerlingen', dateerde Carpentier 'Rotterdam, ex Scholae nostrae Museo, Calendis Aprilis, anni salutis per Iesum Christum Dominum nostrum restitutae, MDCIII.' De voor 1602/03 met Noordwijk overeengekomen korting van *f* 20,- op de gebruikelijke *f* 140,- laat een vertrek begin maart berekenen, ca. 1/7 van een jaar vóór 1 mei 1603. In het voorwoord op de *Ramus Aureus* van 1604 richtte Carpentier zich tot leerling Gerard van Oldenbarnevelt, en zo wel vooral tot diens vader Elias, de stadspensionaris, zijn nieuwe maecenas.

56) De Vroedschap werkte aan die 'wederoprechtinge' mee door het benoemen d.d. 7.2.1601 van 3 Raden uit haar midden (in 1607 werden dat er 2, met één predikant) tot scholasters (= curatoren), waarschijnlijk om een reorganisatie van het program te begeleiden zoals tenslotte in 1625 voor Holland en Westfriesland is gerealiseerd. Zie daarover E.J. Kuiper, *De Hollandse Schoolordre van 1625* en bijv. *Grepen*, p. 20 en 67.

57) De onzekerheid van Kan op dit punt moet zijn veroorzaakt door een (af)schrijffout: i.p.v. Jacobi Arnoldi moet gelezen worden Jacobo Arnoldi.

58) Zie bij Kan de Nalezing op p. 720 over Lasonius en bij Briels AGKKN 15 (1973) 117. Het groeiend getal leerlingen zal tot zijn benoe-